

SLOBODA ZA ŽIVOTINJE

Revija Udruženja za zaščitu i prava živali "Sloboda za živali", Novembar 2006.

Kompletan tekst predavanja dr Kristijana Zajlera:

Dostojanstvo živali i zakoni ljudi

Ostale teme:

Može li se pomoći živaljama? ~ Lov i ribolov - potreba ili zabava

Zakon o dobrobiti živali ~ Stanje prava živali ~ Univerzalno pravo na život

Stanje prava životinja

i njihova zaštita u Srbiji

prof. dr Stevan Lilić

Stanje prava životinja u Srbiji je na nezavidnom nivou, jer se na njih još uvek gleda kao na opasne stvari sa kojima čovek može da raspolaze kako mu je volja. Pored toga, prisutni su i problemi koji su vezani za priznavanje životinjama neotuđivih, „moralnih“ prava, a uporedo sa tim i problemi regulisanja njihove zaštite. Među piscima koji se bave ovom problematikom, pa čak i među laicima, postoji opšta saglasnost da prema životinjama treba da se ponašamo humano. Ono što stvara problem je pitanje da li životinje mogu imati pravni subjektivitet. U vezi sa tim, u pravnoj

teoriji postoje oprečna shvatanja. Jedni smatraju da nosilac pravne sposobnosti, odnosno prava i obaveza, može biti samo čovek, dok drugi zastupaju stanovište da se pojam pravnog subjekta ne mora odnositi isključivo na fizička i pravna lica, već da se taj pojam može proširiti i na životinje kao „aštićena dobra, o čijim pravnim ovlašćenjima se moraju starati advokati za dobrobit životinja, jer se životinje same ne mogu štiti i ukazivati na povredena im prava. Dakle, pristalice ovog drugog shvatanja, životinjama priznaju jedan ograničen, pasivni pravni subjektivitet.

Osnovno načelo kod prava životinja je to, da životinje kao bića koja ne pripadaju ljudskoj vrsti, zaslužuju da žive u skladu s njihovom sopstvenom prirodom, slobodne od povredavanja, zloupotrebe i iskorišćavanja. S obzirom da životinje imaju svoje poreklo, potrebe i interese, a samim tim i svoju vrednost, takva njihova priroda uslovljava i priznavanje njihovih prava. Tako, Univerzalna deklaracija o pravima životinja (1978) govori, između ostalog, o pravu na život (čl. 1), o tome da ako životinja mora da se ubije, to mora da se učini trenutno i bezbolno (čl. 3), o pravu životinje da proživi svoj prirodni vek, a gospodar da je ne sme napustiti (čl. 6), o aktu nepotrebnog ubijanja životinja kao o biocidu (čl. 11) a o ubijanju velikog broja divljih životinja kao o genocidu (čl. 12).

U Srbiji je najveći problem što je svest ljudi o položaju i zaštiti životinja na najnižem nivou, iako su brojne kampanje za zaštitu životinja prisutne. Udruženje za zaštitu i prava životinja „Sloboda za životinje“ i Centar za unapređenje i zaštitu prava životinja (u okviru Udruženja Pravnici za demokratiju), učestvujući kao predstavnici Srbije na South-East European Animal Rights Conference (sredinom oktobra ove godine u Beču) izvestili su prisutne o stanju i zakonodavstvu o zaštiti prava životinja u Srbiji.

U pogledu zaštite prava životinja, za sada u Srbiji ne postoje savremeni zakoni koji bi na celovit i neposredan način stavili pod zaštitu dobrobit životinja. ORCA je predala zahtev devet nevladinih organizacija za zaštitu životinja (EI 17, NOA, OAZA, ORKA Novi Sad, ORCA Beograd, Opstanak, Sloboda za životinje, SOS Animals, Help Animals) Narodnoj Skupštini Republike Srbije u martu 2005.g. da se u nov Ustav Srbije, unese sledeća odredba: „Životinje imaju pravo na život u skladu sa svojom vrstom i zakonom. Republika Srbija je dužna da poštuje i štiti prirodne temelje života, dostojanstvo životinje i obezbedi poštovanje i ostvarivanje njihovih prava, u interesu budućih pokolenja.“ U septembru 2006.g. Udruženje Sloboda za životinje i Centar za unapređenje i zaštitu prava životinja Udruženja Pravnici za demokratiju zajedno sa 6590 građana Republike Srbije podneli su Komisiji za ustavna pitanja Peticiju za uvođenje člana o zaštiti životinja u Ustav Republike Srbije. Međutim, nov ustav Srbije, isto kao i prethodni, pokazuje ozbiljne nedostatke, jer se u njemu navodi samo „zaštita i unapređivanje životne sredine, i zaštita i unapređivanje biljnog i životinjskog sveta“ kao jedno od pitanja koje uređuje i obezbeđuje Republika Srbija. Dakle, zaštita prava životinja na najvišem pravnom nivou je opet izostala.

U Srbiji, postoji i nekoliko zakonskih propisa koji posredno regulišu pitanje zaštite životinja. To su zakoni koji se odnose na zaštitu životne sredine i oni samo kroz pojedine članove pružaju zaštitu životinjama. Tako, Zakonom o zaštiti životne sredine se obezbeđuje „ostvarivanje prava čoveka na život i razvoj u zdravoj životnoj sredini i uravnotežen odnos privrednog razvoju i životne sredine u Republici.“ Pored toga, ovaj Zakon reguliše zaštitu i korišćenje flore i faune, navodeći da je „zabranjeno uznemiravanje,

zlostavljanje, ozleđivanje i uništavanje divlje faune, kao i razaranje njenih staništa.“

U opštem sistemu zaštite čovekove okoline, zaštita divljači igra veliku ulogu, jer bi bezobzirnim uništenjem divljači došlo do nesagledljivih posledica. U cilju sprečavanja neograničenog uništavanja divljači, koja se smatraju dobrom od opšteg interesa, pribeglo se donošenju Zakona o lovstvu. Ovim zakonom uređuje se zaštita, gajenje, lov i korišćenje divljači kao prirodnog bogatstva. U smislu ovog zakona, zaštitom divljači smatra se preduzimanje mera koje obezbeđuju uslove za opstanak i razvoj populacije određene vrste divljači, kao i njenu zaštitu od protivzakonitog korišćenja, a posebno je istaknuto da je „zabranjeno proganjanje, zlostavljanje ili namerno uznemiravanje divljači; da se lovom ili na drugi način uništi ili ugrozi opstanak bilo koje vrste divljači u prirodi.“ Udruženje za zaštitu i prava životinja Sloboda za životinje vodi peticiju u okviru svoje kampanje o opštoj zabrani lova. Zahtev Udruženja da se u Nacionalnim parkovima Srbije zabrani lov podržao je Centar za unapređenje i zaštitu prava životinja i pokrenuo je posebnu kampanju da se u narednoj godini makar jedan Nacionalni park u Srbiji (Fruška gora) proglasi „no hunt zone“.

S druge strane, krivično-pravna zaštita je unapređena donošenjem novog Krivičnog zakonika. U Zakoniku se posredno, kroz krivična dela o zaštiti životne sredine, štite i životinje, ali postoje i krivična dela kojima se životinje štite na neposredan način. Članom 269. Krivičnog zakonika Republike Srbije regulisano je da: Ko kršeći propise ubije, povredi ili muči životinju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci. Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do ubijanja, mučenja ili povređivanja većeg broja životinja, ili je delo učinjeno u odnosu na životinju koja pripada posebno zaštićenim životinjskim vrstama, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine. Iz ovog člana se može videti spremnost domaćeg zakonodavstva da u celini zaštiti prava životinja.

Trenutno, jedini celoviti pravni dokument za koji se može reći da se u potpunosti odnosi na zaštitu prava životinja je Nacrt zakona o dobrobiti životinja, čiju je radnu verziju sačinilo Ministarstvo poljoprivrede RS u saradnji sa organizacijom ORCA. U preambuli ovog nacrtu, Narodna skupština priznaje životinje kao bića koja mogu osećati, patiti i radovati se, te očuvanje njihove dobrobiti proglašava moralnom obavezom čoveka. Osim cilja i osnovnih pojmova ovaj nacrt sadrži i članove koji se tiču poštode i zabrane zlostavljanja životinja, zabrane intervencije na životinji, lišavanja života životinja, selekcije i genetike, zaštite ljubimaca, divljih životinja u zarobljeništvu i sl.

Dakle, može se reći, da naše zakonodavstvo ide u pozitivnom smeru, kada je u pitanju zaštita prava životinja. Uporedo sa tim, potrebno je i da se svest ljudi o položaju i zaštiti životinja promeni na bolje. To je mukotrpan u dug proces, ali ipak neminovan, za koji je potrebna sistematična i dugotrajna edukacija, kako bi se utemeljila činjenica da životinje nisu predmet ljudskog iskorišćavanja, već bića kojima su potrebna prava koja garantuju biološki opstanak i miran život u zajednici sa ljudima.

SLOBODA ZA ŽIVOTINJE

Revija udruženja za zaštitu i prava životinja
"Sloboda za životinje"

Glavni urednik: Snežana Milovanović

Uredništvo: Snežana Milovanović,
Zoran Mikan, Katica Spasić,
Olivera Stojković, Saša Erceg,
Ljiljana Filipović

Dizajn i priprema:
Xelart.com

Izdavač:
Udruženje za zaštitu i prava životinja "Sloboda
za životinje", Cvijićeva 62, Beograd.

Štampa:
SZR "Four Print"
Jovanke Radaković 25, 11000 Beograd

Tiraž: 1000 primeraka
Izlazi periodično.

Kontakt:
Udruženje za zaštitu i prava životinja
"Sloboda za životinje", Cvijićeva 62, Beograd.
Tel. 064/168-55-75
kontakt@sloboda-za-zivotinje.org
www.sloboda-za-zivotinje.org

Štampanje se finansira dobrovoljnim priložima
i članarinom u Udruženju. Ukoliko želite
da pomognete štampanje i izdavanje ovog
časopisa, prilog možete uplatiti na žiro-račun
broj: 355-1050086-42.

CIP - Каталогизacija u podizvanju
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

02.7
SLOBODA za životinje i revija
Udruženja za zaštitu i prava životinja
"Sloboda za životinje" / glavni urednik
Snežana Milovanović. - 2006 (novembar) -
Beograd (Cvijićeva 62) : Udruženje za
zaštitu i prava životinja "Sloboda za
životinje", 2006 - (Beograd : Four print) -
30 cm.
ISSN 1452-7065 = Sloboda za životinje.
COBISS.SR-ID 13600190

Impresum

Snežana Milovanović

Udruženje za zaštitu i prava životinja „Sloboda za životinje“ osnovano je na osnivačkoj skupštini 25.4.2003. u Beogradu. Osnivanju je prethodio dolazak poznatog borca za prava životinja dr Christian Sailer-a. Ovaj doktor filozofije i prava, inače glavni tužilac međunarodnog suda za prava životinja u Ženevi je na poziv profesora, na Pravnom fakultetu u Beogradu u okviru kluba Forum Romanum održao predavanje: "Ustavno pravo za životinje?". Tako je definicija ustavnog člana kojom se garantuje životinjama pravo na život u skladu sa svojom vrstom došla u Srbiju. Na poziv "Univerzalnog života" par dana kasnije on je predstavio i knjigu u SKC-u pod nazivom „Životinje se žale - prorok optužuje“ Ova izuzetna knjiga, bavi se uzrocima nastanka odnosa naše civilizacije koja sebe naziva hrišćanskom, prema životinjama kao stvorenjima bez osećaja i duše i odgovarajućim posledicama takvog odnosa. Mnoge prisutne je to predavanje pokrenulo da se angažuju. I tako je u Srbiji osnovano i prvo udruženje sa jasnim programom i idejom liberalizacije ili potpunog oslobađanja svih životinja.

Od osnivanja do sada vodimo peticije protiv lova, za pozitivno zakonodavstvo za životinje u Srbiji, protiv upotrebe krzna, protiv eksperimenata na životinjama, protiv ubijanja pasa na ulicama Beograda i drugih gradova u Srbiji, protiv upotrebe životinja u cirkusima i zalažemo se za vegetarijansku ishranu kao oblik zaštite životinja. U našim aktivnostima nam mnogo pomaže naš elektronski časopis sa kojim šaljemo obaveštenja o akcijama i rezultatima akcija na veliki broj elektronskih adresa (preko 1500) a od sada i naša revija koja vam je upravo u rukama. Do sada smo štampali mnogo materijala, i sa veoma dobrom saradnjom sa TV i ostalim medijima smo sa sigurnošću uticali na smanjenje lova u našoj zemlji. No naš krajnji cilj je da se lov potpuno ukine u dogledno vreme.

Sada smo skoncentrisani na akcije vezane za zakonodavstvo. Zbog toga smo inicirali saradnju sa Udruženjem "Pravnici za demokratiju" i pokrenuli Centar za unapređenje i zaštitu prava životinja čiji je predstavnik prof. dr Stevan Lilić. Želja nam je da se zajedno aktivno zalažemo u kreiranju i unapređenju svih zakonskih akata, i da o tome obaveštavamo javnost preko našeg elektronskog časopisa kao i preko našeg časopisa "Sloboda za životinje". Ustavnoj komisiji koja je sastavljala predlog novog Ustava Srbije podneli smo peticiju sa 6590 glasa građana sa predlogom Kristijana Sajlera: "Svaka životinja ima pravo na život u skladu sa svojom vrstom. Intervencije su dozvoljene samo u nužnom slučaju javnog interesa u okviru zakona". Nažalost, član nije ušao u predlog novog Ustava, ali mi smo sa peticijom ponovo krenuli u akciju.

Sa ciljem da se upoznamo sa stanjem u Evropi, bili smo aktivni učesnici na međunarodnoj konferenciji South-East European Animal Rights Conference, u organizaciji VGT, Vienna, 14-15. oktobra 2006. godine. Na konferenciji je bio prisutan veliki broj udruženja iz 19 zemalja, od Finske, Portugala, Estonije, pa preko Rumunije - iz koje je došlo čak 7 udruženja, Bugarske i Greke, zajedno sa internacionalnim udruženjima Peta, Four Paws, Evropska koalicija za farmske životinje, WSPA i drugih. Na konferenciji je pored izlaganja nacionalnih i internacionalnih predstavnika udruženja bilo među važnijim izlaganje Piter Stivensona iz Engleske o tri institucije koje kreiraju evropske zakone:

- evropska komisija
- evropski parlament
- koncil ministara poljoprivrede kao i o akcionom planu EU do 2010. godine.